

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.14:711.4

Аверкина М. Ф., к.е.н., докторант
кафедри менеджменту та маркетингу
Луцький національний технічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ МІСТА

Стаття присвячена розгляду питання щодо формування стратегічних засад управління стійким розвитком міста. Автором сформовано етапи розроблення стратегії забезпечення стійкого розвитку міста та розроблено її організаційне супроводження.

Ключові слова: стратегічне управління, стратегія, стійкий розвиток міста, соціо-еколого-економічні ресурси

Averkyna M.F.

STRATEGIC MANAGEMENT OF URBAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article is devoted to issue of designing of strategic principles in urban sustainable development's management. The author has formed development phases of the strategy ensuring urban sustainable development and has developed its organizational support.

Keywords: strategic management, strategy, urban sustainable development, socio-ecological and economic resources

Averkyna M. F.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ ГОРОДА

Статья посвящена рассмотрению вопроса о формировании стратегических основ управления устойчивым развитием города. Автором сформированы этапы разработки стратегии обеспечения устойчивого развития города и разработано ее организационное сопровождение.

Ключевые слова: стратегическое управление, стратегия, устойчивое развитие города, социо-эколого-экономические ресурсы.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливим науковими та практичними завданнями. Загострення проблем щодо раціонального використання соціо-еколого-економічних ресурсів, їх відтворення та досягнення прийнятного стану соціо-еколого-економічної безпеки потребують від органів місцевого самоврядування у пошуку нових та удосконаленні існуючих підходів до управління стійким розвитком міст. У зв'язку із зазначеним, все більшої популярності набуває стратегічне управління стійким розвитком міста, яке сприяє місцевій владі підвищувати інвестиційну привабливість міста, раціонально та якісно розподіляти ресурси, покращувати рівень безпеки в місті. Разом з тим, органи місцевого самоврядування нашої держави впродовж останнього десятиліття досить активно впроваджують стратегії, стратегічні плани та інші документи стратегічного характеру розроблені переважно американськими, європейськими та російськими фахівцями, використовуючи допомогу громадських організацій. Однак, якість переважної більшості таких документів залишається не на високому рівні, містять недоліки та практично відсутні вдалі результати їх реалізації. Означені тенденції зумовлюють потребу у розробленні стратегічних засад управління стійким розвитком міста.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретико-методологічні засади стратегічного управління розвитком міст активно вивчаються такими вченими як: С. Богачовим, О. Бойко-Бойчуком, З. Герасимчук, О. Карим, О. Карловою, А. Мельник, М. Мельниковою, Г. Монастирським, А. Лукьянченко. Проте недостатньо уваги приділено формуванню стратегічних засад управління стійким розвитком міста.

Цілі статті. Мета статті полягає у розробленні стратегічних засад забезпечення стійкого розвитку міста.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Доцільність використання стратегічного управління щодо забезпечення стійким розвитком міст детерміновано наступними чинниками: в нинішніх умовах лише вибудовується нова практика управління містами, яка недостатньо вивчена та теоретично обґрунтована; сучасна система управління розвитком міста багато в чому є продовженням існуючої до 90-х років системи адміністративного управління містами, яка не відповідає умовам забезпечення стійкого розвитку міста; існуюча в розвинених країнах світу система управління містами розроблена з врахуванням забезпечення стійкого розвитку; особливістю

сучасної ситуації управління розвитком міста є жорстка обмеженість ресурсів (соціо-еколого-економічних) і необхідність не лише забезпечувати оперативне управління містом, але і брати на себе функції стратегічного управління, які забезпечують середньострокову та довгострокову перспективу міста.

Нами встановлено, що стратегічне управління розглядають як з позиції діяльності, процесу або їх сукупності, або ж як системи управління. На нашу думку, стратегічне управління – управлінський процес, який опираючись на людський потенціал, як основу управління, орієнтує свою діяльність на потреби жителів міста, гнучко реагує та здійснює своєчасні зміни в місті, що відповідають виклику з боку оточення і дозволяє досягти стійкого розвитку міста, що в сукупності дає змогу виживати місту в довгостроковій перспективі, досягаючи при цьому своїх цілей.

Предметом стратегічного управління є «майбутнє міста», в якому враховуються інтереси і цілі більшості суб'єктів і стейкхолдерів міста. Стратегічне управління вибудовується через визначення цілей в руслі забезпечення стійкого розвитку міста, що вимагає розроблення стратегії.

Згідно з механічним підходом стратегія є певним взірцем, за яким формується стабільна конфігурація таких елементів організації, як сфери діяльності, організаційна структура, процеси прийняття рішень, а також засади взаємодії із зовнішнім середовищем, особливо споживачами та постачальниками. [1, с. 22],

Розроблення стратегії забезпечення стійкого розвитку міста повинне, перш за все, починатись із визначення цілей, суб'єктів та об'єктів забезпечення стійкого розвитку міста, що власне і підтверджується С. Богачовим, М. Мельниковою, А. Лукьянченко [2, с. 23-24], Г. Монастирським [3, с. 258]. Цілі забезпечення стійкого розвитку міста випливають із визначення стійкого розвитку міста. Ми пропонуємо під розвитком міста на засадах стійкості розуміти позитивні, кількісні, якісні, спрямовані, необоротні зміни у процесі постачання–виробництва–розподілу–споживання, які дозволяють адаптуватись до впливу ендо- та екзогенних чинників, забезпечити підвищення темпів відтворення ресурсів відносно темпів їх споживання, при цьому не порушуючи соціо-еколого-економічної безпеки (шляхом) досягнення рівноваги між споживанням (використанням) та відтворенням соціо-еколого-економічних ресурсів.

У зв'язку із зазначеним, основні цілі, які пов'язані із забезпеченням стійкого розвитку міста повинні спрямовуватись на раціональне використання соціо-еколого-економічних ресурсів та їхнє розширене відтворення не порушуючи стану соціо-еколого-економічної безпеки.

На другому етапі ми пропонуємо здійснювати визначення рівня стійкого розвитку міста, а саме: оцінка стану стійкого розвитку міст (оцінюється використання та відтворення соціо-еколого-економічних ресурсів, стан соціо-еколого-економічної безпеки), оцінка логістизації розвитку міст та оцінка ефективності забезпечення стійкого розвитку міст.

Наступним етапом є розроблення стратегічних засад управління стійким розвитком міста. На цьому етапі передбачається формування «дерева цілей» забезпечення стійкого розвитку міста і розроблення стратегії забезпечення стійкого розвитку міста. При розробленні «дерева цілей» варто враховувати наступні принципи забезпечення стійкого розвитку міста: ефективне господарювання соціо-еколого-економічної підсистеми в місті; управління економічною, екологічною та соціальною підсистемами; забезпечення відтворювальних процесів; збалансування інтересів та усунення протиріч в процесі виробництва; раціональне використання та збереження ресурсів у процесі виробництва; здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, екологічна відповідальність за економічну безпеку; соціо-еколого-економічна єдність; задоволення потреб суспільства; досягнення прийнятного стану екологічної безпеки.

Метою четвертого етапу є визначення методів та інструментів впливу на забезпечення стійкого розвитку міста. До методів механізму забезпечення стійкого розвитку міста нами віднесено : бюджетне, податкове, кредитно-грошове регулювання; планування і прогнозування; інвестування; матеріальне стимулювання; цільове фінансування; фінансова підтримка; ціноутворення. Відповідно систему інструментів формують: нормативно-правові акти, ставки оподаткування, субвенції, дотації, макроекономічні плани й цільові комплексні програми, ліцензії, квоти.

На наступному етапі здійснюється реалізація стратегії забезпечення стійкого розвитку міста, що передбачає планування розробки прогнозів, програм розвитку міст, використання фінансово-бюджетних та грошово-кредитних засобів підтримки розвитку міста, активізацію підприємницької діяльності, розвиток інфраструктури міста.

Заключним етапом є контроль, який повинен забезпечувати якісний зворотній зв'язок. Цей етап передбачає систематичний контроль за виконанням запропонованої стратегії у відповідності із принципами забезпечення стійкого розвитку міста, оцінку результатів реалізованої стратегії та коригування результатів реалізації стратегії забезпечення стійкого розвитку міста. Необхідність такого етапу в процесі формування стратегії забезпечення стійкого розвитку обумовлена тим, що постійна поява нових обставин змушує регулярно

вносити коригування внаслідок чого довгостроковий напрямок розвитку міста може бути змінений, а завдання сформованих програм можуть бути переглянуті. Зміна прогнозу розвитку міста, нові цілі та динамічність процесів системи міста спричиняють і коригування стратегії.

Необхідною умовою реалізації стратегії забезпечення стійкого розвитку міста є його організаційне супроводження, яке представлено на рис. 1. Інститути міста виступають координаційною групою реалізації принципів забезпечення стійкого розвитку міста, до таких інститутів нами віднесено: міську раду, міське господарство, громадські організації, регіональні фінансові компанії, бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, благодійні фонди, венчурні та гарантійні фонди, вищі навчальні заклади. Робочою групою (департамент забезпечення) повинні визначатись стратегічні орієнтири та завдання щодо забезпечення стійкого розвитку міста, розробляти пропозиції щодо нормативно-правового забезпечення стійкого розвитку міста та здійснюватись ресурсне забезпечення діяльності департаменту стійкого розвитку міста.

При цьому фахівці-аналітики повинні збирати та обробляти інформацію щодо стійкості системи міста і здійснювати контроль вихідної інформації за результатами роботи механізму забезпечення стійкого розвитку міста. Завданням фахівців-маркетологів полягає в моніторингу зовнішнього середовища розвитку міста та дослідженні зарубіжного досвіду забезпечення стійкого розвитку міста. Проект-менеджери покликані обґрунтовувати інструменти механізму забезпечення стійкого розвитку міста, пошук можливих напрямів і розробку необхідних інструментів з метою забезпечення стійкого розвитку міста та впровадження затверджених інструментів означеного механізму. Взаємозв'язки між фахівцями і керівництвом департаменту повинні бути зворотними, що свідчитиме про безперервність функціонування механізму забезпечення стійкого розвитку міста.

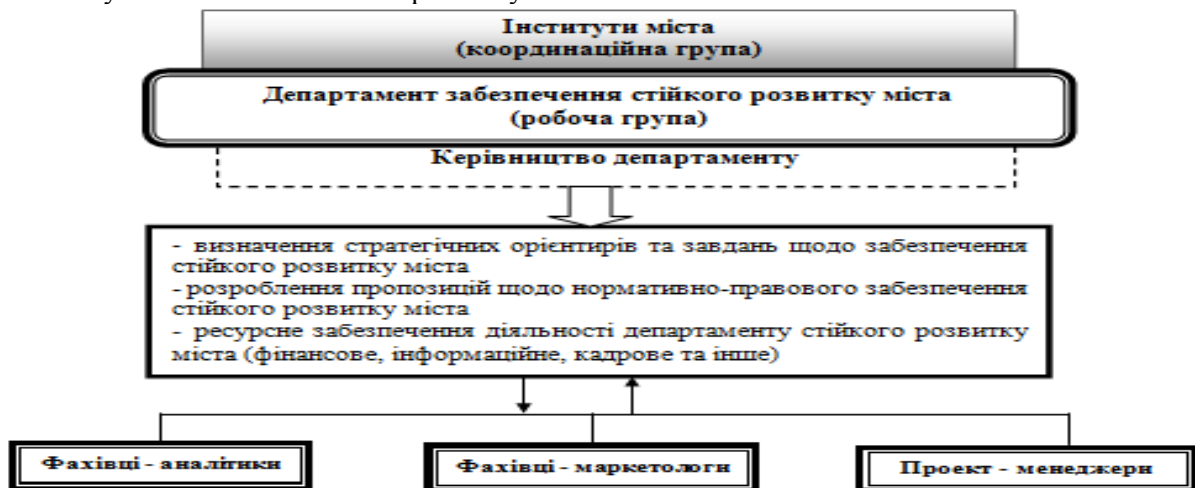

Рис. 1. Організаційне супроводження стратегії забезпечення стійкого розвитку міста

Висновки. Стратегічне управління стійким розвитком міста сприятиме: позитивним якісним змінам в процесі постачання–виробництва–розподілу–споживання; узгодження відносини між органами державного управління, органами місцевого самоврядування, бізнесу та громадою міста; забезпечення процесів відтворення ресурсів та регулювання потоків в місті; підвищення ефективності використання усіх наявних ресурсів міста; забезпечення належного рівня доступності жителів міста до базових інфраструктур та покращення умов їхнього проживання; сприяння формуванню належних умов для розвитку бізнесу; покращення та підвищення фінансових можливостей місцевих бюджетів; підвищення рівня інвестиційно-інноваційної активності та привабливості міста; забезпечення належного екологічного стану в міста.

Список використаних джерел :

1. Карий О. Комплексний розвиток міст: теорія та методологія стратегічного планування: монографія / О. Карий. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 308 с.
2. Богачев С. В. Проблемы стратегического развития города : теория и практика : Монография. / С. В. Богачев, М. В. Мельникова, А. А. Лукьянченко и др.; Ин-т экономико-правовых исследований НАН Украины. – Донецк : изд-во «Вебер» (Донецкое отделение), 2009. – 270 с.
3. Монастирський Г. Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня : Монографія. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2010. – 464 с.

Рецензент Матвійчук Л.Ю.